

Magdalena Wiśniewska
Studentka Filologii Polskiej
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
madziula479@wp.pl

Bohater internetowego mema — wyróżnienie?

Streszczenie: W eseju autorka przedstawiła negatywne strony wykorzystywania wizerunków ludzi do tworzenia memów. Wyraziła swoje wątpliwości na temat atrakcyjności tego zjawiska. Opisała negatywny wpływ memów na społeczeństwo.

Słowa kluczowe: internet; memy internetowe; zagrożenia; nowe technologie

Memy internetowe istnieją w naszej kulturze stosunkowo krótko. Swoim zasięgiem objęły jednak prawie wszystkie dziedziny życia. Za ich pomocą świat nauczył się komentować bieżące sprawy polityczne i społeczne. Memy w bardzo krótkim czasie stały się w pewnym stopniu językiem wieku XXI. Językiem, który na zmianę bywa zabawny i gorzki. Niektóre memy, jak symbole, nie potrzebują dodatkowych objaśnień. Sam obraz kryje w sobie bowiem utarty schemat, którego sens, bez najmniejszego problemu, odczytują odbiorcy. Czy ktoś z potencjalnych użytkowników lub twórców memów zastanawia się jednak, czym tak naprawdę one są? W dzisiejszym świecie internetu posługujemy się nimi na każdym kroku. Nie znając podziałów wiekowych, zdominowały rzeczywistość zarówno młodych, jak i starszych osób. Są łącznikiem pomiędzy ludźmi dzielącymi podobne emocje, poglądy i doświadczenia. Nic więc dziwnego, że ten niewątpliwie szeroki temat, choć nieistotny dla przeciętnego internauty, zainteresował świat nauki.

Jednym z badaczy zajmującym się tematyką memu internetowego jest Wiktor Kołowiecki. Według niego: *Memem internetowym możemy [...] nazywać zdigitalizowaną jednostkę informacji (tekst, obraz, film, dźwięk) rozpowszechnioną drogą internetową, która zostaje skopiowana, przetworzona i w tej przetworzonej formie opublikowana w Internecie*¹.

Jest to tylko jedna z propozycji definiowania tego zjawiska. Trudno jednak łudzić się, że przeciętny użytkownik internetu sięgnie po którąkolwiek z nich. Używając memów, najczęściej nie zastanawia się on nad ich fenomenem. Po prostu się bawi, choć często jest to zabawa cudzym kosztem. Do przygotowania mema internetowego można wykorzystać bowiem wizerunek każdego — zarówno gwiazdy, jak i zwykłego człowieka. Tylko czy wtedy nadal nazwiemy to zabawą? W moim odczuciu częściej przypomina to zwykłe szykanowanie, łączące w sobie lekkomyślność i wrogość do drugiej osoby. Memy internetowe stały się pożywką dla popularnych współcześnie „hejterów”, na których zwykliśmy przymykać oko. Zastanawia mnie tylko, dlaczego mówimy „hate”, a nie po prostu „nienawiść”. Zamiast stawiać czoła problemowi tuszujemy go zapożyczeniami, osłabiając tym samym siłę jego znaczenia.

¹ KOŁOWIECKI, W. Memy internetowe jako nowy język Internetu. *Kultura i Historia* [on-line]. 2012, nr 21 [dostęp 14.07.2015]. Dostępny w: <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637>.

Pierwszą grupą osób, które służą jako materiał do tworzenia memów, są gwiazdy, i to gwiazdy zazwyczaj światowej sławy. Ich wizerunki wykorzystuje się w dwojaki sposób. Czasem kreowane są na superbohaterów, jak np. włoski piłkarz Balotelli, który po Mistrzostwach Europy w Piłce Nożnej rozegranych w Polsce i na Ukrainie w 2012 r. zaczął cieszyć się ogromną sławą. Cały świat oszalał wręcz na jego punkcie, a internauci błyskawicznie mnożyli memy wykorzystujące jego podobiznę. I chociaż służyły one przede wszystkim dobrej zabawie, to trudno doszukać się wśród nich choćby jednego, który godziłby w dobre imię Balotellięgo.

Jedno zdjęcie, zrobione po zdobytej przez piłkarza bramce, zostało wykorzystane do stworzenia niekończącej się liczby memów. Początkowo były komentarzem do bieżących spraw ze świata sportu, po zakończeniu mistrzostw urosły jednak do rangi symbolu fizycznej siły i męskości. Balotelli stał się bohaterem, którego pokochały tłumy. W tym przypadku memy wykorzystujące wizerunek osoby publicznej były wyrazem przede wszystkim sympatii ze strony kibiców. Tworzenie memów nie zawsze jednak przybiera tak pozytywne formy. Czasami zdarza się, że osoba, która pada ofiarą memowej mody, nie prezentuje się tak korzystnie.

Il. 1. Mem wykorzystujący wizerunek Balotellięgo.

*Źródło: Hilariously Mario Balotelli Meme. W: Looney Palace [on-line], [dostęp 17.05.2015].
Dostępny w: <http://www.looneypalace.com/hilariously-mario-balotelli-meme/>.*

Il. 2. Mem wykorzystujący wizerunek Balotelliego

*Źródło: Hilariously Mario Balotelli Meme. W: Looney Palace [on-line], [dostęp 17.05.2015].
Dostępny w: <http://www.looneypalace.com/hilariously-mario-balotelli-meme/>.*

Il. 3. Mem wykorzystujący wizerunek Balotelliego

*Źródło: Hilariously Mario Balotelli Meme. W: Looney Palace [on-line], [dostęp 17.05.2015].
Dostępny w: <http://www.looneypalace.com/hilariously-mario-balotelli-meme/>.*

Takim przykładem, obrazującym tego typu zjawiska, jest wykorzystanie przez internautów wizerunku znanej amerykańskiej piosenkarki Beyonce. Wszystko zaczęło się oczywiście, podobnie jak w przypadku Balotelliego, od jednego zdjęcia, które zostało opublikowane w sieci. Tym razem była to fotografia zrobiona podczas koncertu gwiazdy. Piosenkarka nie wyszła na niej korzystnie, co bezwzględnie wykorzystali internauci. Różne portale społecznościowe oraz strony poświęcone memom zostały zalane grafikami

wykorzystującymi wizerunek piosenkarki. Powiedzenie, że były one nieprzyjemne, to za mało. Kobieta została ośmieszona przez anonimowych ludzi na tysiące sposobów. Na co dzień uznawana za symbol kobiecości i piękna, a co więcej kochana przez tłumy, stała się pośmiewiskiem całego wirtualnego świata. Oto kilka przykładów:

Il. 4. Mem wykorzystujący wizerunek Beyonce

Źródło: *Unflattering Beyonce Images*. W: *Know Your Meme* [on-line], [dostęp 18.05.2015].
Dostępny w: <http://knowyourmeme.com/memes/unflattering-beyonce/photos/sort/score>.

Il. 5. Mem wykorzystujący wizerunek Beyonce

Źródło: *Unflattering Beyonce Images*. W: *Know Your Meme* [on-line], [dostęp 18.05.2015].
Dostępny w: <http://knowyourmeme.com/memes/unflattering-beyonce/photos/sort/score>.

Il. 6. Mem wykorzystujący wizerunek Beyonce

Źródło: *Unflattering Beyonce Images*. W: *Know Your Meme* [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://knowyourmeme.com/memes/unflattering-beyonce/photos/sort/score>.

Nic dziwnego, że reakcja piosenkarki była dość nerwowa. Bardzo szybko zakazała wykorzystywania swojego wizerunku i publikowania go w sieci. Internet bywa jednak bezlitosny. Lawinę bardzo trudno zatrzymać. Do tej pory po sieci krążą więc memy, z których Beyonce nie może być zadowolona. Czy można ją jednak za to winić? Czy można zarzucać brak dystansu do własnej osoby? Sztuka śmiania się z samego siebie to wielka umiejętność i nie wszyscy ją posiadają. Każdy żart powinien mieć jednak pewne granice. Czym innym jest błaznowanie w gronie znajomych, a czym innym drwina niszcząca wizerunek, na który piosenkarka pracowała przez wiele lat. Fala memów z podobizną Beyonce to coś więcej niż tylko zabawa. To nienawiść w czystej postaci rodząca się z lekkomyślności i poczucia bezkarności bezimiennych ludzi.

Memy internetowe są niebezpieczne głównie przez swoją anonimowość. Nigdy nie wiemy, kto się za nimi kryje. Tworzone przez ludzi „bez nazwisk” mogą zalewać cały internet, a ich treści nie podlegają żadnej kontroli. Zazwyczaj śmieją, niekiedy na ich widok może nam się zrobić jednak gorzko. Nikt nie może mieć bowiem pewności, że i on nie stanie się bohaterem kolejnej memowej mody.

Przekonała się o tym choćby, nieznana wcześniej na szeroką skalę, kobieta z Radomia, którą internauci nazwali Chytrą Babą z Radomia. Jej wirtualna historia rozpoczęła się od filmiku umieszczonego na YouTube². Było to nagranie upamiętniające wspólną Wigilię mieszkańców miasta, na której kobieta zdjęła ze stołu trzy darmowe butelki napoju. Film bardzo szybko stał się hitem internetu, a Chytra Baba pośmiewiskiem. O całym zajściu poinformowała również stacja publicznej telewizji. Anonimowa pani zbierająca ze stołu pozostałości po wspólnym świętowaniu została potępiona, choć na pewno nie robiła tego sama. Na filmie widać nawet moment, w którym „oskarżona” podaje jedną z butelek

² Baba z Radomia. Oryginał. W: *YouTube* [on-line], [dostęp 14.07.2015]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=BmtSNdl3x8w>.

osobie stojącej obok. Większą uwagę przykuła jednak Chytra Baba, której bardzo łatwo można było dorobić historię. Nikt nie pomyślał tylko o uczuciach niczemu winnej kobiety, o której tak nieprzychylnie wyrażano się w internecie i telewizji. Sensacja rosła w siłę. W Radomiu pojawili się dziennikarze, zdawałoby się poważnych stacji, przeprowadzający wywiady z mieszkańcami miasta. Całości towarzyszyły oczywiście prześmiewcze komentarze, a sieć po raz kolejny zalała fala memów. Poniżej kilka propozycji internautów — czy nadal nazwiemy to niewinną zabawą?

Il. 7. Mem wykorzystujący wizerunek kobiety z Radomia

Źródło: TRACZYK, K. Chytra baba zdobywa Facebooka. 25 najlepszych memów prosto z Radomia! W: Na Temat [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://fejs.natemat.pl/43921.chytra-baba-zdobywa-facebook-a-25-najlepszych-memow-prosto-z-radomia>.

Il. 8. Mem wykorzystujący wizerunek kobiety z Radomia

Źródło: TRACZYK, K. Chytra baba zdobywa Facebooka. 25 najlepszych memów prosto z Radomia! W: Na Temat [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://fejs.natemat.pl/43921.chytra-baba-zdobywa-facebook-a-25-najlepszych-memow-prosto-z-radomia>.

Il. 9. Mem wykorzystujący wizerunek kobiety z Radomia

Źródło: TRACZYK, K. Chytra baba zdobywa Facebooka. 25 najlepszych memów prosto z Radomia! W: Na Temat [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://fejs.natemat.pl/43921.chytra-baba-zdobywa-facebook-a-25-najlepszych-memow-prosto-z-radomia>.

Il. 10. Mem wykorzystujący wizerunek kobiety z Radomia

Źródło: TRACZYK, K. Chytra baba zdobywa Facebooka. 25 najlepszych memów prosto z Radomia! W: Na Temat [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://fejs.natemat.pl/43921.chytra-baba-zdobywa-facebook-a-25-najlepszych-memow-prosto-z-radomia>.

Nie sędę, by ktokolwiek z twórców zaprezentowanych memów zastanowił się, jak wyglądać **będzie** dalsze życie takiej osoby i jej rodziny. Zwykłe wyjście do sklepu może

stać się nagle wyzwaniem. Internet żywi się jednak takimi historiami, bezkarnie wykorzystuje wizerunki osób, które często przez przypadek wpisują się w pewne schematy. To, co niemoralne w sieci, często staje się popularne i lubiane, a co gorsza powielane. Zastanawia mnie jedynie, jak długo rozdzielać będziemy świat rzeczywisty od tego wirtualnego. Jak długo szykanowanie drugiej osoby w internecie będzie bezkarne.

Bycie bohaterem internetowego mema rzadko jest wyróżnieniem. O wiele częściej bywa natomiast prawdziwym przekleństwem. I nie chodzi tu jedynie o powracający problem stawania się powodem żartów. Bardziej niepokoi fakt, że wizerunek każdej osoby na świecie może zostać wykorzystany w obraźliwy sposób, godzący w jej dobre imię, a anonimowi autorzy tych obelg na zawsze pozostaną bezkarni. Na szczęście coraz więcej osób widzi ten problem. Zarówno z rąk antropologów, jak i socjologów czy psychologów wychodzą prace poruszające tematykę memów internetowych. Fenomenowi przypominającego niekiedy plemienne rytuały, w jakich udział biorą niekoniecznie cywilizowani ludzie. Być może wciąż powiększająca się literatura odmieni wkrótce wirtualny świat, którym coraz częściej rządzi nienawiść.

O wiele przyjemniejsze, a przede wszystkim bezpieczniejsze jest wykorzystywanie memów rysunkowych lub zwierzęcych. Nie zagrażają nikomu personalnie, nie naruszają niczyjej prywatności i godności. Śmieszą równie mocno, nie niosąc za sobą niczyjej krzywdy. Świat memów niezaprzeczalnie potrzebuje przewartościowania własnych priorytetów. Dlatego wszystkim lubiącym komentować rzeczywistość za ich pomocą doradzałabym tworzenie tych niewykorzystujących ludzkich wizerunków. Pies z ołówkiem w pysku i odpowiednim podpisem też może być zabawny.

Il. 11. Mem z psem. Źródło: Obliczyłem. Nie stać nas na kota. Mem ze strony: Memy.pl [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: http://i1.memy.pl/big/1e5bb6_143094059413.15.jpg.

Bibliografia:

1. Baba z Radomia. Oryginał. W: *YouTube* [on-line], [dostęp 14.07.2015]. Dostępny w: <https://www.youtube.com/watch?v=BmtSNdl3x8w>.
2. Hilariously Mario Balotelli Meme. W: *Looney Palace* [on-line], [dostęp 17.05.2015]. Dostępny w: <http://www.looneypalace.com/hilariously-mario-balotelli-meme/>.
3. KOŁOWIECKI, W. Memy internetowe jako nowy język Internetu. *Kultura i Historia* [on-line]. 2012, nr 21 [dostęp 14.07.2015]. Dostępny w: <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/3637>.
4. *Memy.pl* [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: http://i1.memy.pl/big/1e5bb6_143094059413.15.jpg.
5. TRACZYK, K. Chytra baba zdobywa Facebooka. 25 najlepszych memów prosto z Radomia! W: *Na Temat* [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://fejs.natemat.pl/43921.chytra-baba-zdobywa-facebook-a-25-najlepszych-memow-prosto-z-radomia>.
6. Unflattering Beyonce Images. W: *Know Your Meme* [on-line], [dostęp 18.05.2015]. Dostępny w: <http://knowyourmeme.com/memes/unflattering-beyonce/photos/sort/score>.